

І. Карпенко-Карий «Сто тисяч». Засоби сатиричного змалювання образів героїв комедії

*Трунденко Інна Петрівна,
учитель української мови та літератури,
зарубіжної літератури
Крачківської ЗОШ І-ІІ ступенів
Маньківської районної ради
Черкаської області*

Завдання:

- вчити учнів характеризувати образи, наводячи при цьому цитати з твору; з'ясувати значення п'єси у даний час, її актуальність;
- розвивати навички роботи з текстами твору, вміння робити висновки, грамотно висловлювати власні думки, почуття, спостереження; вчити виразно читати за ролями; формувати кругозір, світогляд школярів;
- виховувати почуття пошани, поваги до творчості І. Карпенка-Карого, його театральної діяльності, зневажливе ставлення до жорстокості, егоїзму, жадності.

*Кумедію нам дайте,
кумедію, що бичує сатирою
страшною всіх і сміхом
через сльози сміється над
пороками і заставляє людей,
мимо їх волі, соромитись
своїх лихих учинків!..*

І. Карпенко-Карий

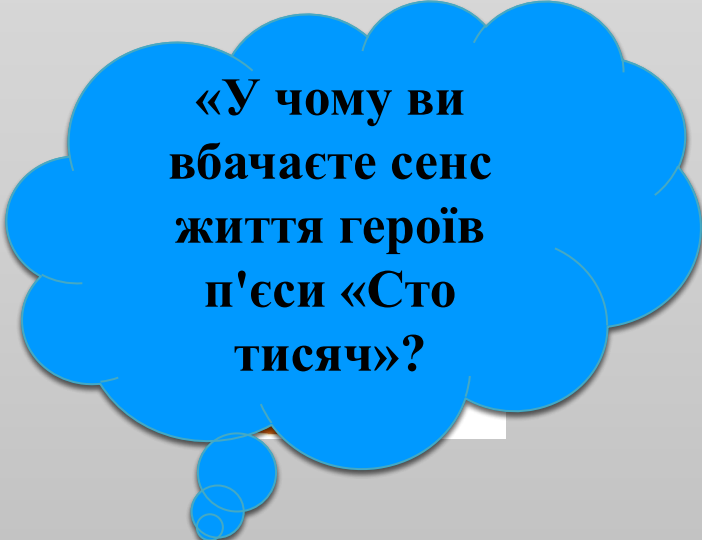
Інтелектуальна розминка

1. Чи вдало підібрано прізвище головного героя? Про що це свідчить?
2. За яких обставин Герасима Калитку не обманули б?
3. Чи відбулася еволюція світогляду головного героя протягом описаних у творі подій?
4. Як І.Тобілевич розкриває проблему деградації особистості, яка прагне розбагатіти будь-яким способом?

Робота в групах «Синтез думок»

I група

II група

**«У чому ви
вбачаєте сенс
життя героїв
п'єси «Сто
тисяч»?»**

Гра "Знайди пару"

Калитка

Параска

Роман

Савка

робітник

наймичка

копач

син Калитки

Бонавентура

Невідомий

Гершко

Мотря

фактор

кум Герасима

багатий
кресьянин

дружина
Калитки

Клим

єврей

Літературна довідка «Цікаве про прізвища»

Іван Карпенко-Карий дав своїм героям красномовні прізвища:

Калитка – гаманець із грішми;

Пузир – виріб із тонкої гуми, який при надуванні може луснути;

Бонавентура – прізвище античного філософа, який відзначався красномовністю та афористичністю висловлювань, що підсилюють головну ідею трагікомедії.

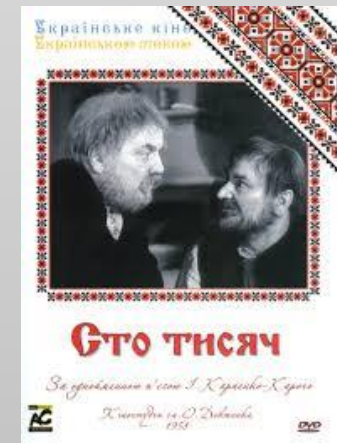
Бонавентура

“Сто тисяч”

“Сто тисяч” – новий значний крок на шляху творчого зростання І. Карпенка-Карого як комедіографа-сатирика.

Комедія стала першою сходинкою в зображенні великого ряду образів глитаїв, які намагалися розбагатіти за рахунок зубожіння більшості селян. Одним з таких представників став Герасим Калитка – головний герой комедії.

Словник літературознавчих термінів

Гротеск – художній засіб, прийом, що ґрунтується на свідомому перебільшенні, контрастах трагічного й комічного, де реальне в житті переплітається з фантастичним, страшне – з незвичайно смішним.

Іронія – приховане кепкування, глузування.

Сарказм – глузування над людиною, державою, діяльністю організацій, що ґрунтується на почутті переваги мовця над тим, про кого або що він пише, говорить чи до кого він звертається.

Сатира – вид художньої літератури в прозі чи віршах, у якому зображення здійснюється через різке осміювання, критику всього негативного. Об'єкт висміювання часто малюється в перебільшеному смішному чи комічному вигляді.

Визначити засоби сатиричного змалювання образів комедії

Поєднання різних стилів

Ох, земелько, свята земелько, Божа ти дочечко! Як радісно тебе загрибати до купи, в одні руки... Приобрітав би тебе без ліку. Легко по власній землі ходить. Глянеш оком навколо — все твоє: там череда пасеться, там орють на пар, а тут зазеленіла вже пшениця і колоситься жито — і все то гроші, гроші, гроші...

Зображення комічних ситуацій

Як Савка ходив до нечистого по гроші.
Як Невідомий показував Калитці нібито фальшиві гроші

*Поєднання
різномірних
понять*

Робітники й собаки надворі повинні бути.

*Народні прислів'я,
приказки,
фразеологізми
жартівливого
характеру*

Обіцянка — цяцянка, а дурневі — радість;
хоч голий та веселий;
поживишся скибкою, як собака мухою;
у чорта очі на роги повилазять.

*Прізвище-
характеристика*

Калитка — гаманець.

Експрес - опитування

- Який сміх у творі І. Карпенка-Карого «Сто тисяч» можна дослідити: гумористичний чи сатиричний? Відповідь вмотивуйте.
- Що і як висміює митець у п'єсі? *(П'єса «Сто тисяч» є сатиричною комедією, тому що в ній гостро висміяно глитає Калитку, його жаждобу до наживи, шахрайство, крутіїство, скнарість, лицемірство)*
- З кого насміхається автор твору? *(Із Савки, Герасима, підкреслюючи їх заперечливість, відчайдушність у гонитві за легкою наживою)*
- Чи можна ці образи вважати комічними? *(Так. В комічних образах викриваються негативні суспільні або побутові явища, висміюються людські вади, негативні риси характеру)*

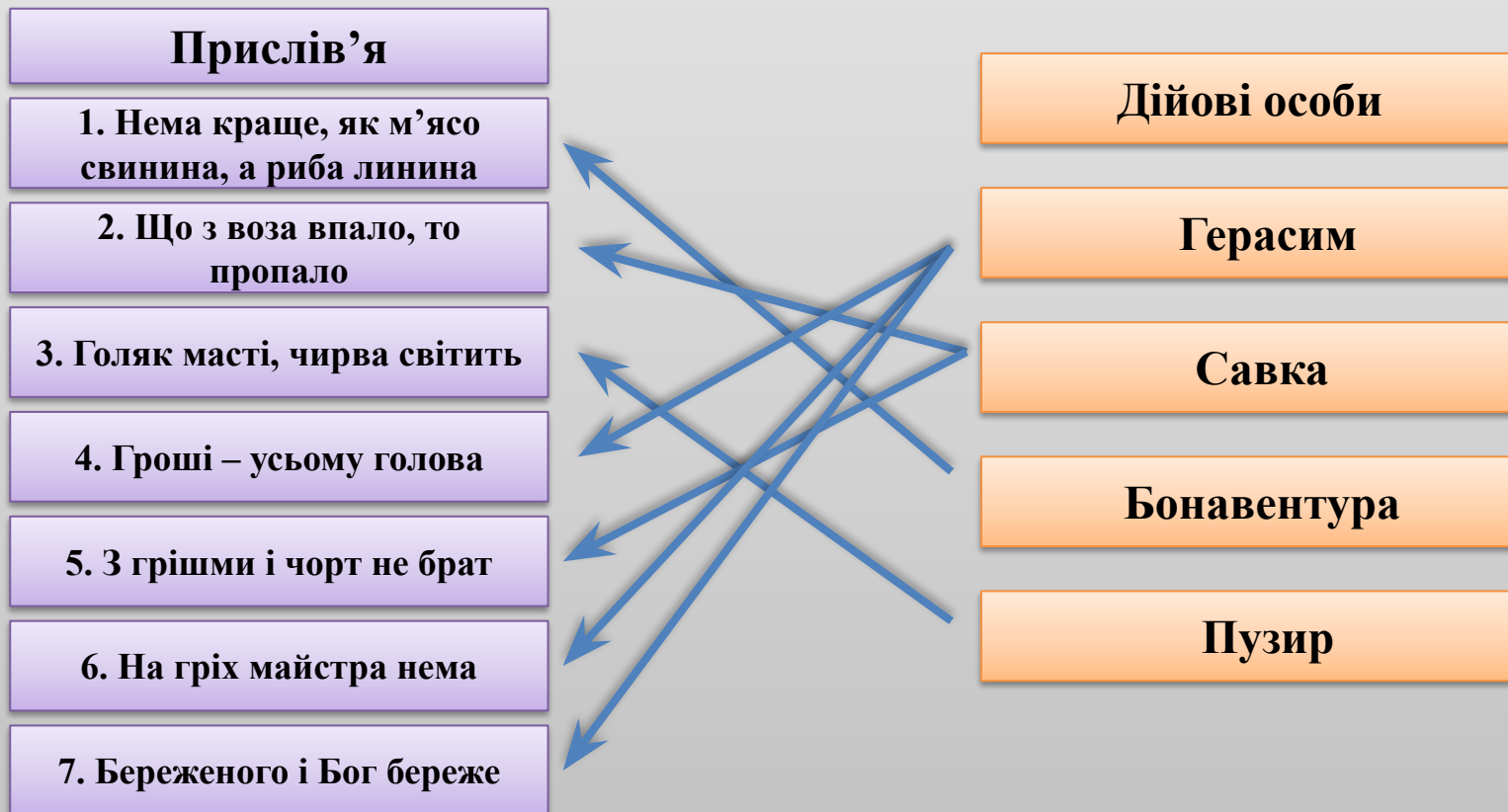

Бесіда за змістом IV дії комедії

1. Як ви думаєте, чому Калитка не хотів одразу віддати кумові обіцяні десять тисяч карбованців? Що призвело персонажів до такого морального падіння?
2. Як розв'язується конфлікт у п'єсі?
3. Які почуття викликають у вас фінальна сцена і останні слова Калитки?
4. До якого висновку підводить автор п'єси?
5. Що спільного й відмінного в образах Герасима, Савки і Копача? Як ці персонажі взаємодоповнюють один одного?
6. Чим можна пояснити появу таких людей, як Калитка? Чому ми з них сміємося і в чому їм співчуваємо?

Робота з народними прислів'ями в комедії “Сто тисяч”

Визначити, хто з героїв сказав народну мудрість.

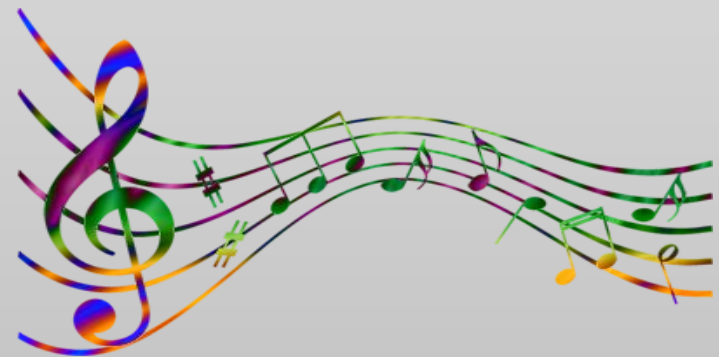

Бліц - опитування

1. Хто з персонажів вам найбільше запам'ятався? Чим саме?
2. Яке основне прагнення Калитки? Як він втілює в життя свої мрії, спрямовані на збагачення?
3. Які риси характеру Герасима, на вашу думку, гідні наслідування?
4. Яким він є батьком, чоловіком? Підтвердіть свої відповіді рядками з тексту?
5. Зіставте образи Калитки і Савки. Що спільне й що відмінне у їхніх характерах?
6. Охарактеризуйте поведінку, мрії, мову Бонавентури. Яка ваша думка про нього?
7. Розкажіть про Романа. Якими ви уявляєте його зовнішність і вдачу? Чи стане Роман таким же, як його батько? Обґрунтуйте своє твердження.
8. Якими ви уявляєте Параску й Мотрю? Позитивні вони персонажі чи негативні? Доведіть свою думку.

Гра «Звукорежисер»

- Уявіть, що вас запросили на посаду звукорежисера й запропонували дібрати музичний супровід до фільму «Сто тисяч». Якою була б ця музика?

Інтелектуальний ринг “Розгадай ребуси”

Які твори І.Карпенка-Карого зашифровані в ребусах?

1.

С,,

Т

‘

,

2.

Х

‘

Я,,

3.

,

‘

Т

,

,

Відповідь:

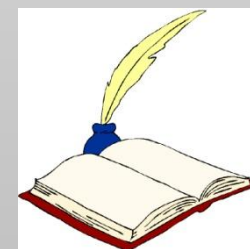
Заклучна бесіда

- Чим запам'яталася вам комедія "Сто тисяч"?
- Як ви ставитесь до головного героя твору?
- Хто з героїв п'єси симпатизує вам найбільше? Чому?
- А хто викликає антипатію? Поясніть.
- Кого з персонажів вам жаль? Чому?

Висновок. Творчість Івана Карпенка-Карого – високе досягнення українського народу. У п'єсі «Сто тисяч» драматург висміяв і засудив пороки суспільного життя й недоліки в характері людей, які полюбляють гроші й заради них готові піти на злочин. Насамкінець буде доречним навести слова Ісуса Христа: «Не збирайте скарбів на землі. Адже душа — дорожче».

Домашнє завдання

1. Скласти план характеристики Герасима Калитки, головного персонажа трагікомедії І.Карпенка-Карого «Сто тисяч».
2. Виписати приклади гумористичних епізодів, фраз у комедії.
3. Підготуватися до написання контрольного твору за комедією І. Карпенка-Карого «Сто тисяч».

Список використаних джерел:

- Авраменко О.М., Дмитренко Г.К. Українська література. Підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.: Грамота, 2008. – с. 226-232.
- Авраменко О.М., Дмитренко Г.К. Українська література. Посібник для вчителя – К.: Грамота, 2008. – с. 164 - 169.
- Каратай Н.В. Смысл життя в розумінні Герасима Калитки. Все для вчителя. – № 3. – 2000. – с.16 - 18.
- Садкіна В.І. 101 цікава педагогічна ідея. Як зробити урок. – Х.: Основа, 2009. – с. 88.
- Слоньовська О.В. Українська література. Підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.: Освіта, 2008.

Інтернет – ресурси:

<http://uk.wikipedia.org>

http://osvita.ua/school/lessons_summary/literature/

<http://www.studfiles.ru/preview/3009628/>

<http://nadacaha.blogspot.com/2014/11/8.html>

<http://1aya.ru/paper/art-21644.php>

<http://te.zavantag.com/docs/393/index-135667.html>